

VEGYI ANYAG HÍRLEVÉL

„Vegyszerezett világ – kampány a fenntartható vegyianyag használatért” KEOP-6.1.0/B-2009-0003

**Levegő Munkacsoport • 1075 Budapest, Károly körút 3/a. • telefon: (06-1) 411-0510,
e-mail: levego@levego.hu**

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Regionális Fejlesztési Alap
társfinanszírozásával valósult meg.

Befektetés a jövőbe

**ÚMFT infovonal:
06 40 638 638**

nfu@nfu.gov.hu • www.nfu.gov.hu

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

VEGYI ANYAG HÍRLEVÉL

LEVEGŐ MUNKACSOPORT, 2009. SZEPTEMBER

LEGYEN KÖRNYEZETBARÁT A NEMZETI ÜNNEP!

A Levegő Munkacsoport levélben kérte a Miniszterelnöki Hivatalt, hogy az augusztus 20-i tűzijáték megrendelésekor vegyék figyelembe annak légszennyező hatását, és részesítsék előnyben a környezetet kevésbé szennyező megoldásokat.

KAMPÁNY A FENNTARTHATÓ VEGYIANYAG-HASZNÁLATÉRT

A Levegő Munkacsoport KEOP pályázata keretében vidéki akciónapokat tartott a lakosok mesterséges vegyi anyagokkal kapcsolatos ismereteinek bővítése érdekében.

A GYÁRTÓ ELHALLGATTA A PERMETSZER EGÉSZSÉGÜGYI HATÁSAIT

Korabeli dokumentumokból kiderült, hogy a vietnámi háború során az amerikai gyártók és döntéshozók ismerték az Agent Orange nevű készítmény káros egészségügyi hatásait, ennek ellenére azt éveken át szórták a helyi lakosságra.

AZ ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁS TÁMOGATÁSÁNAK JÖVŐJE

2013-at követően többszörösére növekedhet az ökológiai módszerekkel gazdálkodók támogatása Magyarországon.

NÖVÉNYVÉDŐSZER-SZENNYEZETTSÉG AZ EU-BAN

Az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóság nyilvánosságra hozta a 2007. évi növényvédőszer-maradék vizsgálatok eredményeit, és értékelte a fogyasztói kockázat nagyságát.

EGYÜTTES HATÁSOK

Francia vizsgálatok szerint egyes hormonális hatású anyagok együttes, hosszú távú „fogyasztása” súlyosan károsíthatja a férfi nemi szervek működését, és csökkenti a termékenységet.

LEGYEN KÖRNYEZETBARÁT A NEMZETI ÜNNEP!

Ne jelentsen jelentős többlet légszennyezést a nemzeti ünnep – kérte levelében a Levegő Munkacsoport a Miniszterelnöki Hivatalt. Az augusztus 20-i tűzijáték ugyanis jelentős szennyezéssel terheli a főváros levegőjét. Magyarország egyébként is Európa egyik legszennyezettebb térsége.

A tűzijátékok színét gyakran nehézfém-vegyületek adják, amelyek ártalmasak az egészségre (károsítják az idegrendszert, valamint rákkeltők), továbbá a levegőt, majd a vizet és a talajt szennyezik. A pirotechnikai eszközökben a pajzsmirigyet és a magzati fejlődést károsító perklorát is található, mely a levegőt és a vizet szennyezi. A tűzijátékok során emellett a klórtartalmú anyagok égésekor rendkívül káros, rákkeltő dioxinok és furánok keletkeznek. A környezetvédelmi aggályok miatt az elmúlt években kifejlesztettek a környezetet kevésbé szennyező, korszerű pirotechnikai eszközöket. Ezen anyagok alkalmazásával lényegesen kisebb a tűzijáték szennyező füstje és perklorátra sincs szükség. Légszennyező anyagok helyett főleg nitrogéngáz keletkezik (ami eleve a levegő 78 százalékát teszi ki). A színt adó káros fémek is gyakorlatilag mind kiválthatóak (leszámítva a zöld színt biztosító, a tüdőt és a szívet is károsító báriumot). Az eddigieknél csupán 10-20 százalékkal kerülne többbe a környezetet sokkal kevésbé szennyező tűzijáték. Ha azonban a társadalmi károkat is számítjuk, akkor ez utóbbi egyértelműen jóval olcsóbb.

A tűzijátékot szervező cég a Levegő Munkacsoport kérése ellenére semmiféle tájékoztatást nem adott a felhasználásra kerülő pirotechnikai anyagok összetételéről.

A Levegő Munkacsoport levelében arra kéri a Miniszterelnöki Hivatalt, hogy haladéktalanul tájékoztassa az embereket, milyen kockázatnak teszik ki magukat a tűzijáték környezetében. Azt is kéri, hogy a jövőben az uniós zöld közbeszerzési elvek szellemében kizárólag környezetbarát tűzijátékot szervezzék.

A Miniszterelnöki Hivatalnak írt levél itt olvasható:

http://www.levego.hu/letoltes/kapcsolodo_anyagok/aug20_meh_level.pdf

(Levegő Munkacsoport)

KAMPÁNY A FENNTARTHATÓ VEGYIANYAG-HASZNÁLATÉRT

A Levegő Munkacsoport három akciónapot és fórumot tartott a KEOP-6.1.0/B-2009-0003 számú „Vegyszerezett világ – kampány a fenntartható vegyi anyag használatért” című pályázatának keretében.

Az augusztus 27-29-én megrendezett eseményeket sorrendben Nyíregyházán, Miskolcon és Szegeden tartottuk. Az akciónapok során a városok központi terein állítottuk fel sátrunkat és infó standunkat, ahol válaszoltunk az érdeklődők kérdéseire, tanácsot adtunk vegyi anyagokkal és alternatívákkal kapcsolatosan, illetve bemutattuk ingyenes kiadványainkat és lehetőséget biztosítottunk azok elvitelére. Az érdeklődők feliratkozhattak elektronikus hírleveleinkre és vegyi anyag totót is kitölthettek, melyet a helyszínen kiértékelünk.

Az akciónapokkal párhuzamosan fórumokat is szerveztünk, (Nyíregyházán a Városházán, Miskolcon a Tudomány és Technika Házában, Szegeden a SZIN Zöldszínterén) ahol Simon Gergely a hétköznapijainkban használt vegyi anyagokkal kapcsolatos kérdésekről (http://www.levego.hu/letoltes/kapcsolodo_anyagok/vegyi-keop.ppt), míg Pál János a növényvédő szerek kockázatairól (http://www.levego.hu/letoltes/kapcsolodo_anyagok/novved-keop.ppt), és a biztonságosabb lehetőségekről tartott előadást. Az előadásokon étkezést is biztosítottunk, illetve az előadást követően válaszoltunk az érdeklődők kérdéseire.

(Levegő Munkacsoport)

A GYÁRTÓ ELHALLGATTA A PERMETSZER EGÉSZSÉGÜGYI HATÁSAIT

A DOW/Monsanto vállalatcsoport és az amerikai hatóságok ismerték a korábban háborús célokra használt Agent Orange egészségügyi hatásait, mivel azt „csak” ellenségre szórták. A permetszer alkotóit a mai napig alkalmazzák akár a kiskerti gyomirtásban is. A vietnámi háború során az ellenség elrejtőzését megnehezítendő az erdőket lombtalanító permetszerekkel szórták be, az anyagból „természetesen” a helyi lakosságra és az amerikai katonákra is jelentős mennyiségű került.

A korabeli dokumentumok alapján a készítmény kijuttatásának felelősei – a gyártó vállalat, a kormányzat, és a katonai hatóságok – azonban hallgattak a már akkor is ismert súlyos egészségügyi hatásokról.

Korabeli levelekből kiderül, hogy tudták a Dow vegyipari vállalat vezetői, hogy az Agent Orange egyik összetevője a 2,4,5-T az emberre nézve bizonyítottan erősen mérgező dioxinnal szennyezett. A vezetés tagjai egymás között hangot is adtak annak az aggodalmuknak, hogy az egészségügyi hatások kiszivárgása esetén szigorítanák az anyag felhasználását, ami veszteséget jelentene a vegyipari vállalatnak, így a hallgatás mellett döntöttek.

A titkolódzás sikeresnek bizonyult, így a veszélyes készítményt hat éven keresztül szórhatták a háborús térségre. A szennyezések következtében a helyieknél bőrelváltozások jelentkeztek, és egyes területeken a mai napig magasabb a fejlődési rendellenességek előfordulási gyakorisága.

A feltételezhetően a harcokban használt Agent Orange miatt daganatos megbetegedésben szenvedő amerikai veteránok pert indítottak a gyártásért felelős Dow és Monsanto ellen, mivel a vállalatok eltitkolták az egészségügyi hatásokat.

Az adatok szerint a vegyipari vállalat nem változtatott a 2,4,5-T gyártási technológiáján – ezáltal biztosítva annak alacsonyabb dioxin-szennyezettségét – mivel a biztonságosabb terméket eredményező technológia lassabb és költségesebb lett volna, mint a korábban kialakított.

Több tanulmány bizonyította a dioxin igen erős mérgező hatását, azonban az érintett vállalatok támogatásával még 2004-ben is megjelentek olyan tanulmányok, melyek szerint az Agent Orange csak elenyésző hatást gyakorolhatott az amerikai katonákra.

Az Agent Orange másik hatóanyagát a 2,4-D-t a mai napig forgalmazza a Dow Chemicals, Magyarországon bárki által megvásárolható gyomirtóként, kiskerti használatra is, pedig régóta ismertek ennek is a káros hatásai. A vizsgálatok szerint a 2,4-D mutagén, teratogén, immunmoduláns, hormonális hatású anyag.

Az eredeti cikk itt olvasható (angol nyelven):

www.thanhniennews.com/features/?catid=10&newsid=51587

(Thanh Nien News)

AZ ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁS TÁMOGATÁSÁNAK JÖVŐJE

Az ökológiai mezőgazdálkodás a jelenlegi gazdasági helyzetben is az EU egyik fejlődő ágazata. Egy uniós tanulmány szerint a környezetkímélő gazdálkodásnak nyújtandó közösségi támogatások a továbbiakban is fontos szerepet játszanak majd a nyugat-európai országokban, míg az új csatlakozóknál a korábbiaknál nagyobb jelentőséggel bírnak majd.

A számos környezeti és társadalmi előnyt jelentő ökológiai gazdálkodás kritériumrendszerét 1991-ben fogadta el az Európai Unió, ezt követően vált lehetővé a gazdálkodási forma közösségi alapokból való támogatása. Az agrártámogatási rendszer folyamatos alakulásnak eredményeként 2013-tól várhatóan jelentősen – hazánkban 50-240 száza-

lékkal – növekedni fog az új csatlakozó országokban az ökológiai gazdálkodások bevételeinek nagysága.

Az ökológiai gazdálkodás terjedésével várhatóan csökkenni fognak az így előállított termékek árai, és valószínűsíthetően – elsősorban a régebbi tagállamokban – növekedni fog a fogyasztói kereslet is.

Az eredeti cikk itt olvasható (angol nyelven):

<http://ec.europa.eu/environment/integration/research/newsalert/pdf/161na4.pdf>

(Science for Environment Policy)

NÖVÉNYVÉDŐSZER-SZENNYEZETTSÉG AZ EU-BAN

Az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóság (EFSA) nyilvánosságra hozta az EU területén 2007-ben az élelmiszereken végzett végzett növényvédőszermaradék-vizsgálatok eredményeit. Az eredményeket összefoglaló értékelés az EU-val szabadkereskedelmi egyezményben lévő országok (Ízland, Norvégia) adatait is tartalmazza.

Összesen 350 különféle termék több mint 74 ezer mintáját értékelték a tagállamokban 2007-ben. A vizsgált minták száma 13 százalékkal magasabb, mint 2006-ban. A növekedés részben annak köszönhető, hogy 2007-ben már Bulgária és Románia adatait is figyelembe vették.

A vizsgált hatóanyagok száma szintén 13 százalékkal növekedett a megelőző évhez viszonyítva. Összesen 354 hatóanyagot mutattak ki a zöldség- és gyümölcsmintákból, míg a gabonatermékekben 72 hatóanyagot találtak.

A korábbi évekhez hasonlóan a hatósági minták 4 százalékanak szennyezettsége haladta meg a határértékeket a határértékek uniós egységesítésének (jellemzően emelésének) eredményeként a következő években. A határértéket meghaladó minták a szűrőpróbaszerű mintavételnél tapasztalható arányát növeli a célzott vizsgálatok köre, mely esetekben a korábbi eredmények alapján gyanús tételeket ellenőrzik. Az EU-ban termelt áruk esetén ritkábban (2,3 százalékan) fordult elő határérték-túllépés, mint a harmadik országokból importált élelmiszerekben (6,8 százalék).

Az EU-ban a bébiételekre igen szigorú határértékeket állapítottak meg, hiszen azokban legfeljebb 0,01mg/kg szennyeződés maradhat az egyes hatóanyagokból. A határértéknek a vizsgált minták 0,6 százaléka nem felelt meg.

Egyes országok külön értékelik az ökológiai termesztésből származó árukat is, ezekre nézve nincs külön határérték, de a termesztési körülmények miatt növényvédőszer-szennyezettségük alacsonyabb. A határértéket meghaladóan szennyezett minták aránya 1,2 százalék volt.

A többféle hatóanyaggal is szennyezett minták aránya az előző évtizedben szinte folyamatosan emelkedett, 2007-ben 26,2 százalék volt, mely már a megelőző événél kedvezőbb adat.

Az EU-ban minden évben végeznek azonos termékeken, azonos hatóanyagokat keresve összehasonlító vizsgálatokat az egyes tagországok hatóságai. A vizsgálatok alapján az értékelt kilenc kultúrából a leggyakrabban a zab- (3,8%), az őszibarack- (3,4%), az eper- és a salátaminták (2,9-2,9%) voltak határérték felett szennyezettek. A legritkábban a fejeskáposzta (a szermentes termékek aránya 81%), a zab (80%), a rizs (77%) és a póréhagyma (73%) tartalmazott növényvédőszer-maradékokat kimutatható mennyiségben. Csak az eper- (34%) és az almamintáknál (39%) volt 50 százaléknál kevesebb a szermaradékmentes minták aránya.

A vizsgálati eredmények értékelése során kockázatbecslési módszerekkel értékelték a lehetséges egészségügyi hatásokat. A hosszú távú hatások értékelésekor csak a diazinon hatóanyagnál nem sikerült kizárni az egészségkárosodás kialakulásának le-

hatóságát. 2008-tól azonban már nem lehet az EU-ban engedélyezni a diazinon hatóanyagú készítményeket, és az anyagra vonatkozó határértékeket is csökkentették.

A rövid távú (akut) egészségügyi hatások kiértékelésekor a legkedvezőtlenebb lehetőséggel, azaz szélsőségesen nagy fogyasztással és igen szennyezett termékkel számolnak. Ennél a kockázatbecslési módszernél 52 termék-hatóanyag kombinációnál lehet veszélyben a fogyasztók egészsége. Ebből a szempontból a kultúrák között a saláta fogyasztása jelenti a legnagyobb kockázatot. Az említett mérgezések kialakulásának esélye igen alacsony, hiszen extrém mértékben kell fogyasztani az igen szennyezett árukból. A problémás kombinációk nagyobb részénél, 29 esetben, már történtek lépések a kockázat csökkentése érdekében, a hatóanyag felhasználásának szigorításával illetve a határértékek csökkentésével.

A teljes jelentés és mellékletei itt érhetőek el:

www.efsa.europa.eu/EFSA/efsa_locale-1178620753812_1211902667778.htm.

(EFSA)

EGYÜTTES HATÁSOK

Francia vizsgálatok szerint már egyes eltérő hatásmechanizmusú hormonális hatású anyagok együttes szervezetbe kerülése hosszú távon kis mennyiségek esetén is egészségkárosodást okozhat.

Patkányokon végzett vizsgálatok alapján a természetes eredetű (fitoösztrogén) szójababban jelen lévő genisztein és a korábban gombaölő szerek hatóanyagaként használt antiandrogén hatású vinklozolin már alacsony (1 mg/kg) napi bevitel mellett is jelentősen befolyásolta a nemi szervek működését és rontotta az állatok termékenységet. A hatás hasonló volt mintha csak vinklozolin juttattak volna a szervezetbe napi 30 mg/kg mennyiségben.

A vizsgálatban a szervezetbe juttatott genisztein mennyisége azonos volt az embereket érő terheléssel és a vinklozolin mennyisége is alacsonynak tekinthető.

Korábbi állatkísérletekből azonban ismert a genisztein pozitív hatása is, mivel csökkentette a prosztatarák kialakulásának esélyét.

Az eredeti cikk itt olvasható (angol nyelven):

www.ehponline.org/docs/2009/0800158/abstract.html

(*Environmental Health Perspectives*)

Kérjük, hogy a hírlevéllel kapcsolatos észrevételeit, illetve le- és feliratkozási szándékát a reach@levego.hu e-mail címen jelezze!

A vegyi anyag hírlevelet összeállította: Pál János

Készült a Levegő Munkacsoport KEOP - 6.1.0/B - 2009 - 0003 számú vegyi anyag kampánya keretében, amely az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Pál János, Simon Gergely

ÚMFT infonál:
06 40 638 638

nfu@nfu.gov.hu • www.nfu.hu